

**SU LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIŲ ADMINISTRAVIMO ĮSTATYMO
NR. IX-2112 1, 2, 14, 26, 86, 88, 93, 105, 106, 110 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMU NR. XIV-2805 SUSIJUSIŲ ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

1.1. Ekonominių sankcijų administravimas.

Lietuvos Respublikos Seimas 2024 m. birželio 25 d. priėmė Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 1, 2, 14, 26, 86, 88, 93, 105, 106, 110 straipsnių pakeitimo įstatymą Nr. XIV-2805 (toliau – MAĮ pakeitimo įstatymas), kurio tikslas – efektyvinti prievolių valstybei administravimą, išvengiant funkcijų dubliavimo ir veiklą organizuojant vieno langelio principu, pavedant jį vykdyti vienam administratoriui – Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI), sudaryti sąlygas administravimo procesą skaitmenizuoti ir unifikuoti.

MAĮ pakeitimo įstatymo 11 straipsnyje nustatyta, kad: a) MAĮ pakeitimo įstatymas įsigalioja 2026 m. birželio 30 d; b) Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki 2025 m. kovo 10 d. pateikia Lietuvos Respublikos Seimui įstatymų, susijusių su ekonominių piniginių sankcijų administravimu pagal MAĮ pakeitimo įstatymo nuostatas, projektus.

Be to, Seimas 2024 m. birželio 25 d. priėmė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 646, 650, 651 straipsnių pakeitimo ir Kodekso papildymo 583¹ straipsniu įstatymą Nr. XIV-2806, kuriame nurodė, kad tais atvejais, kai pagal vykdomąjį dokumentą priverstinai išieškoma suma į valstybės biudžetą, išieškojimą vykdo VMI Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatyme (toliau – MAĮ) nustatyta tvarka ir antstolis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse (toliau – CPK) nustatyta tvarka.

MAĮ pakeitimo įstatymo nuostatomis ir minėtiesiems CPK pakeitimams įgyvendinti parengti šie projektai: Lietuvos Respublikos pašarų įstatymo Nr. VIII-1610 10 ir 20 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos tręšiamųjų produktų įstatymo Nr. XIII-1927 16 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos pluoštinių kanapių įstatymo Nr. XII-336 19 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos augalų apsaugos įstatymo Nr. I-1069 29 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje draudimo įstatymo Nr. XIV-409 21 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos žuvininkystės įstatymo Nr. VIII-1756 58 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 60 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos transporto veiklos pagrindų įstatymo Nr. I-1863 27 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo Nr. I-1418 2, 19¹, 19², 48 ir 52 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos kibernetinio saugumo įstatymo Nr. XII-1428 31 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo Nr. I-857 40 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos apsaugotų duomenų pakartotinio naudojimo, duomenų tarpininkavimo ir duomenų altruizmo veiklos priežiūros įstatymo Nr. XIV-2758 26 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymo Nr. X-614 44 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos internetinių tarpininkavimo paslaugų ir interneto paieškos sistemų priežiūros įstatymo Nr. XIV-2855 13 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo Nr. VIII-1099 39 ir 41 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo Nr. XI-626 9³, 9⁴ ir 12 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos metrologijos įstatymo Nr. I-1452 38 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos reklamos įstatymo VIII-1871 26 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo Nr. I-1143 32 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo Nr. I-1374 35 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymo Nr. X-1409 22 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos alternatyviųjų degalų įstatymo Nr. XIV-196 33 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų

įstatymo Nr. XIV-1633 28 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo Nr. IX-325 29³ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo Nr. I-678 43⁷ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos finansinių ataskaitų audito ir kitų užtikrinimo paslaugų įstatymo Nr. VIII-1227 79 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos pašto įstatymo Nr. VIII-1141 28 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos tarptautinių sankcijų įstatymo Nr. IX-2160 18 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymo Nr. VIII-1749 18 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo Nr. VIII-275 42 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos produktų saugos įstatymo Nr. VIII-1206 24 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos maisto įstatymo Nr. VIII-1608 12⁷ straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo Nr. I-2223 53 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo Nr. X-764 39 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos klimato kaitos valdymo įstatymo Nr. XI-329 31 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 95 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo Nr. I-657 48 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 87 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 25, 34 ir 38 straipsnių pakeitimo įstatymo projektai (toliau kartu – Įstatymų projektai).

1.2. Žyminio mokesčio administravimas.

Žyminio mokesčio administravimo procesas nėra automatizuotas ir visiškai skaitmenizuotas. Teismui kartu su procesiniais dokumentais, už kuriuos mokamas žyminis mokestis, turi būti pateikiamas ir jo sumokėjimo patvirtinimo dokumentas, t. y. sumokėto žyminio mokesčio kvitas. Suinteresuoto asmens prašymu arba teismo iniciatyva priėmus nutartį dėl žyminio mokesčio grąžinimo suinteresuotas asmuo turi kreiptis į VMI dėl šio mokesčio grąžinimo.

Kreipiantis į VMI, pateikiamas prašymas grąžinti sumokėtą žyminį mokestį ir šį prašymą pagrindžianti teismo nutartis, taigi procesas reikalauja didelių institucijų ir žmoniškųjų išteklių naudojimo. Viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl procesas iki šiol nėra automatizuotas, yra ta, kad VMI ir Lietuvos teismų informacinės sistemos (toliau – LITEKO) nėra susietos, taigi nėra galimybės užtikrinti keitimosi informacija tarp VMI ir LITEKO.

Žyminio mokesčio administravimui tobulinti parengti projektai: Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 87 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 25, 34 ir 38 straipsnių pakeitimo įstatymo projektai.

1.3. Įstatymų projektų tikslas – Įstatymų projektų nuostatas, susijusias su ekonominių piniginių sankcijų administravimu, suderinti su MAĮ pakeitimo įstatymo nuostatomis.

1.4. Įstatymų projektų uždaviniai: a) nustatyti, kad kompetentingų priežiūros (kontrolės) institucijų sprendimai skirti baudas, kaip vykdomieji dokumentai, vykdomi MAĮ ir CPK nustatyta tvarka; b) siekiant sudaryti prielaidas automatizuoti ir skaitmenizuoti žyminio mokesčio administravimo procedūras, nustatyti, kad CPK nustatytais atvejais žyminį mokestį grąžina VMI, remdamasi teismo nutartimi; teismo nutarties duomenys VMI bus pateikiami iš LITEKO; kai teismo nutartis nepriimama, žyminį mokestį VMI grąžina MAĮ nustatyta tvarka.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektų rengimą koordinavo, apibendrino Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Mokesčių politikos departamento (direktorė Jūratė Laurikėnaitė) Mokesčių ir maitų administravimo skyriaus (vedėja Ramunė Fabijonavičiūtė) patarėjas Egidijus Vizgirda (tel. +370 690 31 986, el. p. egidijus.vizgirda@finmin.lt). Įstatymų projektus pagal kompetenciją parengė Finansų ministerijos, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos atsakingi darbuotojai.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

3.1. Principinės MAĮ pakeitimo įstatymo ir CPK nuostatos.

Pagal MAĮ pakeitimo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje išdėstyto MAĮ 14 straipsnio 7¹ dalies nuostatas, ekonominėms piniginėms sankcijoms administruoti tiesiogiai taikomi *inter alia* šio įstatymo 106 straipsnio 1 dalies 1 ir 4 punktai, 6–10 dalys, 107 straipsnis (išskyrus 6 dalį), o asmenims, kuriems paskirtos ekonominės piniginės sankcijos, šios nuostatos taikomos taip pat kaip ir mokesčių mokėtojams.

MAĮ pakeitimo įstatymo 9 straipsniu keičiamo MAĮ 106 straipsnio 6–10 dalyse nustatyta mokesčių administratoriaus vykdomo nepriemokų priverstinio išieškojimo tvarka, sprendimų priėmimas ir jų perdavimas vykdyti antstoliui.

MAĮ 107 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad mokesčio ir su juo susijusių sumų *priverstinio išieškojimo senaties terminas yra 5 metai*. Šis terminas pradedamas skaičiuoti nuo teisės priverstinai išieškoti mokestį atsiradimo dienos, šiam terminui pasibaigus, mokesčių administratorius neturi teisės imtis jokių išieškojimo veiksmų, taip pat be mokesčių mokėtojo prašymo ar sutikimo įskaityti mokesčių mokėtojo turimos mokesčio permokos (skirtumo) mokestinei nepriemokai, kurios priverstinio išieškojimo senaties terminas pasibaigęs, padengti (MAĮ 107 straipsnio 2 ir 4 dalys). Taigi, pagal naująjį teisinį reguliavimą, mokesčių administratoriui administruojant ekonomines pinigines sankcijas, bus taikomas 5 metų priverstinio išieškojimo senaties terminas, skaičiuojamas nuo paskirtos baudos sumokėjimo termino dienos, ir prireikus mokesčių administratorius, o ne ekonominę piniginę sankciją paskyrusi institucija, pateiks antstoliui vykdyti sprendimą.

Pagal CPK 538¹ straipsnį, kuris įsigalios 2026 m. birželio 30 d., kai pagal vykdomąjį dokumentą priverstinai išieškoma suma į valstybės biudžetą, VMI vykdo išieškojimą MAĮ nustatyta tvarka ir antstolis CPK nustatyta tvarka.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, visų pirma, įvertinant tai, kad MAĮ 106 ir 107 straipsniuose nustatyti terminai bus taikomi ekonominėms piniginėms sankcijoms administruoti, nėra tikslinga įstatymuose, reglamentuojančiuose ekonominių piniginių sankcijų skyrimą, nustatyti nutarimų dėl baudos skyrimo pateikimo vykdyti termino (paprastai nustatomas 3 metų toks terminas).

Pagal MAĮ pakeitimo įstatymo 3 straipsnio 7 dalimi pildomo MAĮ 14 straipsnio 9 dalies nuostatas, jeigu kyla kolizija tarp kitų įstatymų (išskyrus kodifikuotus įstatymus) ir MAĮ 14 straipsnio nuostatų, taikomos MAĮ 14 straipsnio nuostatos, kurios nustato šio įstatymo 106 straipsnio 1 dalies 1 ir 4 punktų, 6–10 dalių, 107 straipsnio (išskyrus 6 dalį) nuostatų taikymą ekonominėms piniginėms sankcijoms administruoti, siekiant teisinio reguliavimo aiškumo ir sistemiškumo, siūlytina atsisakyti (skirtingų) nuostatų, numatančių tokių nutarimų pateikimo vykdyti terminą, dėstymo atskiruose įstatymuose, reglamentuojančiuose ekonominių piniginių sankcijų skyrimą.

3.2. Kitų Lietuvos Respublikos įstatymų projektų nuostatos, kiek tai susiję su MAĮ pakeitimo įstatymo įgyvendinimu.

Kituose Lietuvos Respublikos įstatymuose yra nuostatos, kurias būtina tikslinti, atsižvelgiant į MAĮ pakeitimo įstatymo nuostatas: a) kompetentingų institucijų (asmenų) sprendimai dėl baudų už Lietuvos Respublikos įstatymų nuostatų pažeidimus skyrimo yra vykdomieji dokumentai, vykdomi tik antstolių ir tik CPK nustatyta tvarka; b) kai kuriuose Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatyti kompetentingų institucijų (asmenų) sprendimų pateikimo vykdyti terminai ir tvarka.

3.3. Kitų Lietuvos Respublikos įstatymų projektų nuostatos, kiek tai susiję su žyminio mokesčio administravimo procedūromis.

3.3.1. Šiuo metu galiojančiame CPK 87 straipsnio 2 dalies 3 punkte nustatyta, kad „žyminį mokestį grąžina Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Valstybinė mokesčių inspekcija) remdamasi teismo nutartimi.“

3.3.2. Šiuo metu galiojančio Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – ABTĮ) 25 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad, teikiant skundą (prašymą, pareiškimą), „prie skundo (prašymo, pareiškimo) turi būti pridedamas žyminio mokesčio *kvitas* arba motyvuotas prašymas atleisti nuo žyminio mokesčio“.

Šiuo metu galiojančio ABTĮ 38 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad „žyminį mokestį grąžina Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, remdamasi teismo ar teisėjo nutartimi, jeigu pareiškimas dėl žyminio mokesčio grąžinimo paduotas teismui ne vėliau kaip

per dvejus metus nuo tos dienos, kurią priimta teisėjo nutartis atsisakyti priimti skundą (prašymą, pareiškimą) ar jį grąžinti, taip pat teismo nutartis nutraukti bylą ar skundą (prašymą, pareiškimą) palikti nenagrinėtą. Jeigu grąžinamas permokėtas žyminis mokestis arba žyminis mokestis, sumokėtas už skundą (prašymą, pareiškimą), kuris žyminiu mokesčiu neapmokestinamas, šis terminas skaičiuojamas nuo teismo sprendimo ar nutarties įsiteisėjimo dienos.“

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

4.1. Visiems MAĮ pakeitimo įstatymo nuostatas įgyvendinantiems įstatymams aktualios, principinės nuostatos. Siūloma: a) nustatyti, kad kompetentingų institucijų (pareigūnų, darbuotojų) sprendimai (nutarimai) skirti pinigines sankcijas (baudas) yra vykdomieji dokumentai, vykdomi MAĮ ir CPK nustatyta tvarka; b) atsisakyti įstatymų nuostatų dėl nutarimų (sprendimų) dėl ekonominių piniginių sankcijų skyrimo pateikimo vykdyti termino nustatymo, taip pat šio termino pratęsimo galimybės, nes šie klausimai jau yra reglamentuojami MAĮ pakeitimo įstatyme, taigi minėtų nuostatų nekeitimas sukeltų teisinę koliziją su MAĮ pakeitimo įstatymo nuostatomis.

4.2. Įstatymų projektų pakeitimai, sprendžiant kitas teisinio reglamentavimo problemas:

4.2.1. Kadangi nuo 2024 m. sausio 1 d., vadovaujantis Lietuvos Respublikos administracinių teismų reorganizavimo įstatymu, Vilniaus apygardos administracinio teismo pavadinimas pakeistas į pavadinimą „Regionų administracinis teismas“, o Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo 9³ ir 9⁴ straipsniuose nurodomas Vilniaus apygardos administracinio teismo pavadinimas, Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo Nr. XI-626 9³, 9⁴ ir 12 straipsnių pakeitimo įstatymo projekte siūloma vietoj Vilniaus apygardos administracinio teismo įrašyti Regionų administracinį teismą. Analogiškai pakeitimai padaryti ir Lietuvos Respublikos pašarų įstatymo 10 straipsnyje bei Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 52 straipsnyje.

4.2.2. Atsižvelgiant į tai, kad MAĮ pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 2 dalimi MAĮ pildomas 4¹ dalimi, kurioje apibrėžta sąvoka „ekonominė pinigine sankcija“, tikslinamos Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 19¹ ir 19² straipsnių nuostatos, kuriose minima sąvoka „ekonominė sankcija“.

4.2.3. Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 60 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad jeigu pažeidėjas negali laiku sumokėti baudos ir yra motyvuotas jo prašymas, institucijos turi teisę paskirtos baudos mokėjimą išdėstyti per laikotarpį iki vieno metų, o šis prašymas gali būti pateiktas bylos nagrinėjimo metu „iki nutarimo priėmimo“ (pagal galiojančią redakciją, asmuo tai gali padaryti bylos nagrinėjimo metu „arba per vieną mėnesį nuo nutarimo įsiteisėjimo dienos“). Jeigu prašymas pateikiamas iki nutarimo priėmimo dienos, baudos mokėjimas gali būti išdėstomas, institucijai priimant nutarimą. Po nutarimo priėmimo dienos klausimus dėl baudos išdėstymo sprendžia Valstybinė mokesčių inspekcija. Tokia pati formulė įteisinta ir yra taikoma ir administracinėje teisėje (žr. ANK 675 straipsnio 3 dalies nuostatas).

Analogiškai pakeitimai siūlomi ir keičiant Lietuvos Respublikos metrologijos įstatymo 38 straipsnio 2 dalies nuostatas.

4.2.4. Vartotojų teisių apsaugos įstatymo Nr. I-657 48 straipsnio pakeitimo įstatymo projekte nustatoma, kokia tvarka vykdomi Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos nutarimai įpareigoti pardavėją, paslaugų teikėją, pažeidusius vartotojų teises, nutraukti neteisėtus veiksmus.

4.2.5. Tręšiamųjų produktų įstatymo Nr. XIII-1927 16 straipsnio pakeitimo įstatymo projekte nustatoma, kad įgaliotosios institucijos nutarimas iš ekonominės veiklos vykdytojo išieškoti savo patirtas išlaidas vykdomas CPK nustatyta tvarka.

4.2.6. Civilinio proceso kodekso 87 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas.

Keičiamoje CPK 87 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad žyminio mokesčio grąžinimas gali būti atliekamas dvejopai: remiantis teismo nutartimi arba jos nepriėmus. CPK 87 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad teismo nutartis nepriimama, kai asmuo (jo atstovas) klaidingai sumoka žyminį mokestį arba kai asmuo sumoka žyminį mokestį, tačiau neinicijuoja teismo proceso ar procesinio veiksmo.

CPK 87 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostata, kad žyminis mokestis ar jo dalis grąžinami, „kai suma, sumokėta kaip žyminis mokestis, yra didesnė negu priklausantis mokėti žyminis mokestis“,

apima atvejus, kai asmuo turėjo prievolę mokėti žyminį mokestį, tačiau jo *sumokėjo daugiau*, nei numatyta įstatymuose, ir šiuo atveju žyminio mokesčio grąžinimo klausimas sprendžiamas *teismo nutartimi*. Tuo tarpu keičiamos CPK 87 straipsnio 1 dalies 11 punkto nuostata, kad žyminis mokestis ar jo dalis grąžinami, „kai žyminis mokestis sumokėtas neinicijavus teismo proceso ar procesinio veiksmo ar sumokėtas suklydus (nesant teisinio pagrindo mokėti žyminį mokestį)“, reglamentuoja klaidingo sumokėjimo atvejus, t. y. kai pagal teisės aktus asmeniui *apskritai nebuvo prievolės mokėti* žyminio mokesčio (asmuo, mokėdamas įmoką, klaidingai nurodo žyminio mokesčio įmokos kodą, advokatas per klaidą sumoka žyminį mokestį už kitą klientą, vienas už kitą žyminį mokestį moka šeimos nariai), ir šiuo atveju žyminio mokesčio grąžinimo klausimas sprendžiamas *VMI sprendimu*. Taigi keičiama CPK 87 straipsnio 1 dalies 11 punkto formuluotė „sumokėtas suklydus (nesant teisinio pagrindo mokėti žyminį mokestį)“ neapima CPK 87 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodyto atvejo, „kai suma, sumokėta kaip žyminis mokestis, yra didesnė negu priklausantis mokėti žyminis mokestis“.

Teikiami CPK pakeitimai reikalingi ir praktiniam taikymui, nes, Nacionalinės teismų administracijos atstovų teigimu, šiuo metu teismuose vien dėl formalumo priiminėjamos nutartys, nes galiojantys teisės aktai nenumato kito būdo (be teismo nutarties) grąžinti mokestį (net jeigu jis buvo sumokėtas klaidingai, t. y. asmeniui apskritai nebuvo pareigos jo mokėti).

Siekiant žyminio mokesčio administravimo proceso automatizavimo, planuojama, kad informacija apie asmenų žyminį mokestį iš teismų VMI pasieks automatizuotai per integracines informacinių sistemų sąsajas. Tokiu būdu, siekiant susigrąžinti teismo nutartimi grąžintiną žyminį mokestį, žyminio mokesčio mokėtojams nereikės teikti VMI teismo nutarčių, duomenys iš LITEKO pasieks VMI informacinę sistemą automatiškai, bus atsisakyta perteklinio dokumentų pateikimo, išvengta institucijų atliekamų funkcijų dubliavimosi ir sumažinta klaidų dėl žmogiškojo faktoriaus tikimybė.

Isigaliojus naujam teisiniui reguliavimui, VMI bus teikiama informacija apie nuo 2026 m. birželio 30 d. teismų apskaičiuotą žyminio mokesčio prievolę. Iki naujo teisinio reguliavimo VMI šios informacijos nekaupė. VMI tvarko informaciją apie sumokėtą žyminį mokestį, tačiau jai nežinoma, kiek šio mokesčio yra priskirta byloms ir kiek sumokėta klaidingai (šie duomenys tvarkomi LITEKO). Kadangi informacinių sistemų modernizavimas pareikalautų neproporcingai didelių sąnaudų, numatoma, kad, įgyvendinus Civilinio proceso kodekso 87 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą, ši informacija liks LITEKO. Iki naujo teisinio reguliavimo klaidingai sumokėtų įmokų grąžinimą tikslinga atlikti sena tvarka, t. y. prieš atlikdama žyminio mokesčio grąžinimą, VMI turėtų gauti teismo nutartį dėl iki 2026 m. birželio 29 d. klaidingai sumokėtų įmokų grąžinimo.

Pagal galiojančią teisinį reguliavimą, MAĮ 14 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad šio įstatymo 13 straipsnio 10 punkte nurodytas žyminis mokestis pagal šį įstatymą administruojamas tik tiek, kiek tai nustatyta CPK. Pažymėtina, kad šiuo metu CPK nenustatytas žyminio mokesčio administravimas pagal MAĮ. Siūlytina pakeisti CPK 87 straipsnio 3 dalį, nurodant, kad tais atvejais, kai teismo nutartis grąžinti žyminį mokestį nepriimama, VMI grąžina žyminį mokestį MAĮ nustatyta tvarka.

Nustatoma, kad, kai teismo nutartis grąžinti žyminį mokestį nepriimama, žyminį mokestį pagal Valstybinei mokesčių inspekcijai pateiktą asmens prašymą grąžina Valstybinė mokesčių inspekcija MAĮ nustatyta tvarka.

Pirmiau nurodyta informacija aktuali dėl analogiško turinio Administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 25, 34 ir 38 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto nuostatų.

4.2.7. Administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 25, 34 ir 38 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas.

Atsižvelgiant į tai, kad žyminis mokestis mokamas ne tik civilinėse bylose, bet ir administracinėse bylose, tikslinga pakeisti ir analogiškas CPK galiojančias ABTĮ nuostatas, reglamentuojančias žyminio mokesčio mokėjimą, grąžinimą ir įskaitymą.

Pagal galiojančią teisinį reguliavimą, žyminį mokestį, mokamą administracinėse bylose, reguliuoja ABTĮ nuostatos, tačiau, siekiant detalizuoti žyminio mokesčio mokėjimo, įskaitymo ir grąžinimo tvarką, tikslinga papildyti ABTĮ 34 straipsnį 2 dalimi, nustatant, kad žyminio mokesčio mokėjimo, įskaitymo ir grąžinimo taisyklės nustato Vyriausybė arba jos įgaliota institucija. Toks teisinis įpareigojimas sudarys teisinę prielaidą parengti ir priimti atitinkamą įgyvendinamąjį teisės

aktą, kuriame bus detalizuotos aktualios žyminio mokesčio administravimo procedūros ir kurio nuostatos bus aktualios visiems teisinių santykių subjektams (teismams, VMI, asmenims), dalyvaujantiems žyminio mokesčio mokėjimo, įskaitymo ir grąžinimo procedūrose, kas, savo ruožtu, užtikrins tinkamą, efektyvų žyminio mokesčio administravimą.

Civilinėse ir administracinėse bylose nustačius vienodas žyminio mokesčio mokėjimo, įskaitymo ir grąžinimo taisykles, jos bus aiškios ir vienodai suprantamos visiems žyminio mokesčio grąžinimo procese dalyvaujantiems subjektams: žyminį mokestį mokantiems asmenims bei jų atstovams (pvz., advokatams), teismams, Nacionalinei teismų administracijai (LITEKO valdytojai) ir VMI, kuriai bus sudarytos teisinės prielaidos taikyti vienodą žyminio mokesčio administravimo procesą. Detalizavus ABTĮ 25 straipsnio nuostatą apie duomenų pateikimą teismui, tiek pareiškėjams, tiek teismams bus aišku, kokie konkrečiai duomenys, patvirtinantys žyminio mokesčio įmokų sumokėjimą į VMI biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, turi būti nurodomi, teikiant procesinius dokumentus teismui. Taip pat minėtomis taisyklėmis bus reglamentuotas keitimasis duomenimis per integracines informacinių sistemų sąsajas, nustatyti atvejai, kai žyminį mokestį sumoka proceso šalies atstovas (pvz., advokatas), detalizuoti žyminio mokesčio sumokėjimo būdai, nustatytas žyminio mokesčio susiejimas su byla ir kt.

Atsižvelgiant į tai, kad projektu „Vienas langelis prievolėms valstybei sumokėti“ siekiama atsisakyti popierinėmis priemonėmis atliekamų veiksmų, ir į tai, kad įgyvendinant projektą bus sukurtos VMI ir LITEKO integracinės informacinių sistemų sąsajos, kuriomis bus užtikrinamas automatizuotas keitimasis informacija apie asmenų žyminį mokestį, siūlytina pakeisti ABTĮ 25 straipsnio 2 dalį, nurodant, kad, teikiant skundą (prašymą, pareiškimą), prie skundo (prašymo, pareiškimo) turi būti pateikiami *duomenys*, kad žyminis mokestis yra sumokėtas, arba motyvuotas prašymas atleisti nuo žyminio mokesčio, tokiu būdu atsisakant reikalavimo pridėti sumokėto žyminio mokesčio kvitą.

Informacija apie grąžintą žyminį mokestį iš teismų VMI pasieks automatizuotai, per integracines informacinių sistemų sąsajas.

Siekiant teisinio apibrėžtumo ir reglamentavimo aiškumo, pagal analogiją su CPK 87 straipsnio 3 dalies siūlomais pakeitimais, siūlytina ABTĮ 38 straipsnio 3 dalyje nustatyti, kad tais atvejais, kai teismo nutartis nepriimama, žyminį mokestį grąžina VMI MAĮ nustatyta tvarka.

Pagal analogiją su CPK 87 straipsnio nuostatomis, reglamentuojančiomis teismo teisę grąžinti žyminį mokestį teismo iniciatyva bei galimybę suinteresuoto asmens prašymu faktiškai negrąžintą žyminio mokesčio sumą įskaityti kaip žyminio mokesčio įmoką už naują procesinį dokumentą, siūlytina ABTĮ 38 straipsnio 4 dalyje įtvirtinti teismo teisę nutartį dėl žyminio mokesčio grąžinimo priimti savo iniciatyva ir ABTĮ 38 straipsnio 5 dalyje – teismo teisę negrąžintą žyminio mokesčio sumą įskaityti kaip žyminio mokesčio įmoką už naują procesinį dokumentą.

Apibendrintai, Administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 25, 34 ir 38 straipsnių pakeitimo įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad: a) teikiant skundą (prašymą, pareiškimą), turi būti pateikiami duomenys, kad žyminis mokestis sumokėtas, arba motyvuotas prašymas atleisti nuo žyminio mokesčio; b) žyminio mokesčio mokėjimo, įskaitymo ir grąžinimo taisykles nustato Vyriausybė arba jos įgaliota institucija; c) žyminį mokestį grąžina VMI. Kitais, ABTĮ 38 straipsnio 1 dalyje nenumatytais, atvejais, kai teismo nutartis nepriimama, žyminį mokestį grąžina VMI MAĮ nustatyta tvarka; d) nustatęs žyminio mokesčio grąžinimo teisinius pagrindus, teismas nutartį dėl žyminio mokesčio grąžinimo gali priimti ir savo iniciatyva; e) esant žyminio mokesčio grąžinimo pagrindams, teismas gali suinteresuoto asmens prašymu negrąžintą žyminio mokesčio sumą įskaityti kaip žyminio mokesčio įmoką už naują procesinį dokumentą; f) tinkamam ABTĮ ir CPK pakeitimo įstatymų nuostatų, kiek tai susiję su žyminio mokesčio grąžinimu, įgyvendinimui aktualius duomenis VMI gaus iš LITEKO.

4.2.8. Konkurencijos įstatymo Nr. VIII-1099 39 ir 41 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – KĮ pakeitimo įstatymo projektas) tikslinamas dėl 2025 m. gegužės 15 d. naujai priimto Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo Nr. VIII-1099 18 ir 33 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XV-216, kuris įsigalios 2026 m. sausio 1 d., (toliau – Naujas KĮ pakeitimas). Atitinkamai koreguojamas KĮ pakeitimo įstatymo projektas tiek dėl pasikeitusio teisinio reguliavimo, kuris

įsigalioja anksčiau, nei įsigalios dėl MAĮ pakeitimo įstatymo daromi pakeitimai.

Atitinkamai KĮ pakeitimo įstatymo projekte daromi pakeitimai dėl priimto Naujo KĮ pakeitimo – patikslinama Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 4 dalies nuostatos redakcija, o šio įstatymo 39 straipsnio 7 dalis pripažįstama netekusia galios – šie pakeitimai turėtų įsigalioti 2026 m. sausio 1 d., nes tuo metu įsigalios šiuos pakeitimus lėmusi Nauju KĮ pakeitimu priimta Konkurencijos įstatymo 33 straipsnio 3 dalis. Pagal naują teisinį reguliavimą, skundo dėl Konkurencijos tarybos nutarimo, kuriuo ūkio subjektui ar viešojo administravimo subjektui paskirta bauda, padavimas sustabdo pusės paskirtos baudos ir atitinkamos palūkanų dalies priverstinį išieškojimą iki teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos. Todėl netikslinga palikti galioti Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 7 dalies nuostatą, kuri taip pat sprendžia priverstinio baudos išieškojimo atidėjimo klausimą bylinėjimosi teisme laikotarpiu ir nustato papildomus reikalavimus, kokių nenumato nauja šio įstatymo 33 straipsnio 3 dalies nuostata.

Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 4 dalies nuostatos redakcija tikslinama siekiant aiškiai atriboti atvejus, kada gali būti atidedamas Konkurencijos tarybos nutarimo skirti baudą vykdymas – pagal 33 straipsnio 3 dalį, bus stabdoma pusės paskirtos baudos mokėjimas apskundus Konkurencijos tarybos nutarimą teismui, o šio įstatymo 39 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad Konkurencijos taryba gali atidėti baudos ar jos dalies mokėjimo terminą ir pratęsti jį iki 6 mėnesių, jeigu sumokėti baudos laiku ūkio subjektas ar viešojo administravimo subjektas negali dėl objektyvių priežasčių. Tokią galimybę atidėti baudos ar jos dalies mokėjimo terminą ir pratęsti jį Konkurencijos taryba turi tik tada, kai teismui neskundžiamas Konkurencijos tarybos nutarimas, kuriuo paskirta bauda.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant Įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Kadangi teisinis reguliavimas nėra keičiamas iš esmės, vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 15 straipsnio 1 dalimi ir Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“, 4 punktu, numatomo teisinio reguliavimo poveikis nevertintas.

Poveikis atitinkamai sričiai (prievolių valstybei administravimui). Priėmus Įstatymų projektus, bus sukurtas centralizuotas, optimizuotas ir skaitmenizuotas prievolių valstybei administravimo procesas. Visos prievolės valstybei bus traukiamos į apskaitą ir išieškomos kartu su kitomis VMI administruojamomis prievolėmis. Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimti įstatymai neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijos prevencijai.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymų projektų priėmimas tiesioginės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Ar Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams?

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymų projektus, kitų įstatymų keisti nereikės.

10. Ar Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos įstatymo, Teisėkūros pagrindų įstatymo, kitų teisės aktų reikalavimų. Įstatymų projektuose naujos sąvokos nenustatomos.

11. Ar Įstatymų projektai atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių

apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentų nuostatas.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Įstatymų projektus, reikės keisti šiuos Lietuvos Respublikos teisės aktus:

1) Žyminio mokesčio apskaičiavimo, mokėjimo, įskaitymo ir grąžinimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. spalio 27 d. nutarimu Nr. 1240 „Dėl Žyminio mokesčio apskaičiavimo, mokėjimo, įskaitymo ir grąžinimo taisyklių patvirtinimo“;

2) Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko ir Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2003 m. vasario 26 d. įsakymą Nr. V-57/1B-160 „Dėl Mokesčių, rinkliavų ir kitų įmokų į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą, savivaldybių biudžetus bei valstybės pinigų fondus kodų sąrašo“;

3) Mokesčių, baudų už administracinius nusižengimus ir kitų įmokų sumokėjimo už mokesčių mokėtoją tvarkos aprašą, patvirtintą Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2006 m. sausio 30 d. įsakymu Nr. VA-6 „Dėl Mokesčių, baudų už administracinius nusižengimus ir kitų įmokų sumokėjimo už mokesčių mokėtoją“;

4) Mokesčių permokos (skirtumo) įskaitymo mokestinei nepriemokai ir kitoms nesumokėtoms sumoms ar skoloms valstybei padengti tvarkos aprašą, patvirtintą Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko ir Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2004 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. VA-182/1B-1042 „Dėl mokesčių permokos (skirtumo) įskaitymo mokestinei nepriemokai ir kitoms nesumokėtoms sumoms ar skoloms valstybei padengti tvarkos“;

5) Mokesčių ir kitų mokėjimo įmokų permokos (skirtumo) nepriemokai padengti tarpusavio įskaitymo tvarkos aprašą, patvirtintą Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2021 m. sausio 29 d. įsakymu Nr. VA-5/V-58 „Dėl Mokesčių ir kitų mokėjimo įmokų permokos (skirtumo) nepriemokai padengti tarpusavio įskaitymo tvarkos patvirtinimo“;

6) Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2004 m. gruodžio 20 d. įsakymą Nr. VA-193 „Dėl Mokesčių mokėtojo sumokėtų sumų įskaitymo ir mokėjimo prievolių dydžių skirtumo pagal patikslintus mokėjimo prievolių dokumentus tvarkymo taisyklių patvirtinimo“;

7) Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2004 m. gruodžio 7 d. įsakymą Nr. VA-186 „Dėl mokesčių mokėtojo permokos (skirtumo) ar nepagrįstai išieškotų sumų grąžinimo (įskaitymo)“;

8) Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2003 m. gruodžio 10 d. įsakymą Nr. V-314 „Dėl Mokestinių ir / ar baudų už administracinius nusižengimus prievolių likučių suderinimo su Valstybine mokesčių inspekcija tvarkos aprašo ir Mokestinių ir / ar baudų už administracinius nusižengimus prievolių likučių suderinimo akto formos FR0299 patvirtinimo“;

9) Mokesčių mokėtojų skolingumo nustatymo taisyklės, patvirtintas Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2005 m. rugsėjo 16 d. įsakymu Nr. VA-67 „Dėl Mokesčių mokėtojų skolingumo nustatymo taisyklių patvirtinimo“;

10) Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2004 m. gegužės 12 d. įsakymą Nr. VA-92 „Dėl Mokesčių mokėtojo mokestinės nepriemokos ir neišieškotos baudos už administracinį nusižengimą ar jos dalies pripažinimo beviltiškėmis, jų revizavimo bei apskaitos taisyklių, Mokesčių mokėtojo mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo išlaidų apskaičiavimo metodikos ir Fizinių asmenų anketos FR0283 formos patvirtinimo“;

11) Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos darbo reglamentą, patvirtintą Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2018 m. vasario 1 d. nutarimu Nr. 1S-10 (2018) „Dėl Lietuvos

Respublikos konkurencijos tarybos darbo reglamento patvirtinimo“.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymų projektų (įskaitant MAĮ pakeitimo įstatymą) nuostatomis įgyvendinti papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės, nes informacinių sistemų modifikavimas ir sąsajų kūrimas finansuojamas Europos Sąjungos fondų ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšomis įgyvendinant reformą „Vienas langelis prievolėms valstybei sumokėti“ (iš viso skirta 5 862 837,94 euro (su pridėtinės vertės mokesčiu).

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados
Specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis
„Bauda“, „ekonominė pinigine sankcija“, „išieškojimas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai
Nėra.
